

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

РІШЕННЯ

До протоколу № 50
від 09 грудня 2020 року

Про проект Закону України “Про обчислення часу в Україні” (реєстр. № 4201 від 09.10.2020)

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону України “Про обчислення часу в Україні” (реєстр. № 4201 від 09.10.2020), поданий народним депутатом України Стефанчуком Р.О., та зазначає таке:

Проект Закону реєстр. № 4201 та альтернативний законопроект про обчислення часу на території України (про застосування українського часу) (реєстр. № 4201-1 від 22.10.2020, народні депутати України Соболев С.В., Івченко В.Є.) стосується порядку обчислення часу на території України.

Порядок обчислення часу на території України неодноразово обговорювався на різних рівнях законодавчої та виконавчої влади України.

Постановами Верховної Ради України від 11 червня 1990 року № 15-XII та від 6 березня 1992 року № 2176-XII було визначено по суті чинну нині систему обчислення часу, хоча самі постанови були скасовані у 2011 році, тобто в Україні встановлювався час другого часового поясу із запровадженням дії літнього часу. Кабінету Міністрів України було доручено визначити порядок і дату введення літнього часу згідно з рекомендаціями Європейської економічної комісії ООН.

У 1996 році Постановою Кабінету Міністрів від 13 травня № 509 встановлено порядок обчислення часу на території Україні, який відповідає прийнятим у світовій практиці правилам і зі змінами діє до теперішнього часу. Відповідно до цієї Постанови на території України визначено такий порядок обчислення часу: час другого часового поясу (київський час) з переведенням щорічно годинникової стрілки в останню неділю березня о 3 годині на 1 годину вперед (встановлення літнього часу) і в останню неділю жовтня о 4 годині на 1 годину назад (скасування літнього часу). Таким чином, виходячи з необхідності цілісного і координованого управління економікою країни, на території України запроваджено єдиний час другого часового поясу, незважаючи на те, що незначна частина Закарпатської області розташована у першому часовому поясі, а Луганська, частина Донецької та незначні частини Харківської і Запорізької областей – у третьому часовому поясі.

Тобто переважна більшість території України розташована в межах другого часового поясу, центр якого проходить майже точно по меридіану Києва.

У 2011 році Верховною Радою України було прийнято рішення від 20 вересня № 3755–VI про зміну порядку обчислення часу на території України, якою запроваджувалось додавання однієї години до другого часового поясу та знімалась дія літнього часу. Таке рішення сприйнялось у суспільства як необґрунтоване і викликало хвилю невдоволення.

Відразу було подано низку проектів постанов (зокрема реєстр. № 9287, 9287-1, 9287-2, 9287-3) для зміни такого порядку обчислення часу.

Уже менше ніж за місяць була прийнята Постанова Верховної Ради України від 18 жовтня 2011 року № 3914-VI, яка скасувала Постанову № 3755–VI. Кабінету Міністрів України було доручено внести законопроект щодо порядку обчислення часу на території України. Кабінет Міністрів України вніс законопроект про порядок обчислення часу на території України (реєстр. № 10125 від 27.02.2012), проте 12.12.2012 він був відкліканний. Висновок ГНЕУ щодо нього був таким, що законопроект не має самостійного предмета законодавчого регулювання для прийняття окремого закону з відповідного питання.

Тобто наразі в Україні чинною визначено лише Постанову Кабінету Міністрів від 13 травня 1996 року № 509.

Водночас у 1995 році Указом Президента України від 26 квітня № 334/95 було запроваджено регіональні графіки початку робочого дня. За висновком Національної академії наук України задля оптимального використання світлової частини доби необхідно ширше використовувати в Україні саме регіональні графіки робочого часу.

Щодо запровадження так званого літнього часу, то це загальноприйнята міжнародна практика. В Європейському Союзі (далі ЄС) на сьогодні діє Директива 2000/84/ЕС Європейського Парламенту і Ради від 19.01.2001 про перехід на літній час, відповідно до якої в країнах – членах ЄС запроваджено на їх територіях порядок обчислення часу: перехід на літній час з кінця березня і навпаки – в кінці жовтня. Вона надає гармонізовану дату і час для початку і закінчення періоду дії літнього часу на території ЄС з метою забезпечення ефективного функціонування внутрішніх ринків країн.

Слід відзначити, що 8 лютого 2018 року Європарламент прийняв резолюцію, якою закликав Єврокомісію провести оцінку нинішньої системи переводу стрілок годинника двічі на рік і у разі необхідності змінити її.

За наслідками онлайн-опитування Єврокомісія запропонувала відмовитися від переведення годинників двічі на рік після 2019 року. Після цього кожна держава – член ЄС сама мала визначитись за яким часом її жити.

Європейський економічний та соціальний комітет (далі – ЄЕСК) у своєму рішенні від 17 жовтня 2018 року вважає цікавою пропозицію Європейської Комісії щодо усунення сезонних змін часу, як це визначено в Директиві 2000/84/ЄС, але вказує на низку важливих обмежень щодо методів, часових рамок та змісту такої пропозиції. З цих причин ЄЕСК визначив за необхідне надати більше часу для обговорення та аналізу вказаної ініціативи, щоб досягти справді широкого консенсусу між громадянами та одностайної підтримки всіх держав-членів.

ЄЕСК звернув увагу на те, що реалізація ініціативи Єврокомісії тягне за собою перепрограмування усіх цифрових систем і пристройів на глобальному рівні з очевидними економічними витратами для бізнесу та урядів і матиме можливий вплив на людей. Перехід до нової часової системи вимагатиме тривалого попереднього періоду тестування інформаційно-комунікаційних технологій, щоб забезпечити його ефективне впровадження. У випадку отримання негативного результату впливу скасування скоординованого переходу на літній час швидке повернення буде немислимим без додаткових витрат та зниження довіри до європейських інституцій. Це ще раз свідчить про необхідність надання більше часу для проведення розширених досліджень цього питання, збору даних, встановлення політичної волі та соціального сприйняття громадянами, перш ніж зробити такі чутливі зміни для держав, громадян та бізнесу.

У зв'язку з цим ЄЕСК рекомендував розпочати більш глибоку оцінку впливу, що включає всі економічні та соціальні сектори, у кожній країні ЄС, щоб мати можливість зрозуміти, яка система є більш адекватною.

Члени комітету з питань транспорту і туризму Європарламенту, який визначено головним з розгляду цього питання, 04.03.2019 проголосували за те, щоб скасувати перехід на літній час в ЄС, але виконання цього процесу дещо відкладали. Європарламентарі вирішили, що обов'язкове для усіх країн-учасників ЄС переведення годинників на літній час має відбутися у березні 2021 року, а не у 2019 році, як планувалося раніше. Кожна країна ЄС повинна до квітня 2021 року визначитись на якому часі вона залишиться надалі. Наразі очікується прийняття остаточного рішення з цього питання.

У зв'язку з цим, Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти ще два роки тому рекомендував Кабінету Міністрів України із залученням науковців, лікарів, психологів та експертів здійснити глибоке вивчення й аналіз на державному рівні питання впливу на всі економічні та соціальні сектори держави чинного порядку обчислення часу на території України, а також його можливої зміни з урахуванням раціонального використання світлої частини доби та рішень Європейського союзу і країн – сусідів нашої держави.

Проте, до цього часу висновків Уряду щодо таких досліджень до Комітету не надходило.

Як свідчить пояснівальна записка до законопроекту реєстр. № 4201 метою цього законодавчого акта є визначення правових зasad встановлення одиниць часу, обчислення часу в Україні та забезпечення потреб громадян, суспільства і держави у достовірній інформації про точний час і календарну дату.

Відповідно до звернення Комітету за дорученням Уряду Мінекономіки України узагальнило позицію міністерств і надіслало експертний висновок.

Мінекономіки України визначило, що даний законопроект **не може бути підтриманий**. У висновку міністерства відзначається, що відповідно до статті 56 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна вживає необхідних заходів з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС і

зобов'язується дотримуватися принципів та практик, викладених в актуальних рішеннях та регламентах ЄС.

Для гармонізації метрологічної системи України із системами метрології ЄС було прийнято Закон України “Про метрологію та метрологічну діяльність” (далі – Закон про метрологію), розроблений на основі документу Міжнародної організації законодавчої метрології OIML D 1 “Елементи закону про метрологію”. Статтею 5 цього Закону регулюється застосування одиниць вимірювання в Україні, зокрема, одиниці часу – секунди.

Статтею 2 законопроекту пропонується визначити, що державний еталон одиниць часу і частоти – державний еталон, що забезпечує відтворення, зберігання і передачу одиниць часу і частоти та національної шкали координованого часу України UTC (UA) із найвищою в Україні точністю, визнаний Службою єдиного часу і еталонних частот як основа для встановлення і застосування значень усіх наявних у державі еталонів цієї одиниці вимірювань.

Частиною другою статті 8 законопроекту пропонується встановити, зокрема, що державні еталони одиниці часу і частоти мають статус національного еталону.

Водночас відповідно до статті 1 Закону про метрологію державний еталон – первинний або вторинний еталон, що перебуває в державній власності.

Частиною першою статті 6 Закону про метрологію визначено, що національним еталоном вважається еталон, визнаний центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрології та метрологічної діяльності, як основа для передачі значень величини іншим еталонам відповідної одиниці величини, що є в державі.

Статус національного еталона має державний первинний еталон одиниць часу та частоти, який зберігається в Національному науковому центрі “Інститут метрології”, відповідно до пункту 3 розділу X Прикінцевих та переходівих положень Закону про метрологію.

Статтями 2 та 7 законопроекту запропоновано визначити термін та повноваження Служби єдиного часу і еталонних частот.

Водночас статтею 13 Закону про метрологію та Положенням про Службу єдиного часу і еталонних частот, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 664, питання діяльності цієї Служби вже врегульовано.

Частиною другою статті 5 законопроекту пропонується передбачити, що сезонний переход часу на території України не здійснюється. Водночас не наведено визначення терміну “сезонний переход часу”.

Крім того, Мінекономіки України зазначило, що здійснює моніторинг ініціатив Європейської комісії щодо зміни порядку обчислення часу в ЄС. У разі прийняття на законодавчому рівні у ЄС рішення про скасування переведення годинників, Мінекономіки буде запропоновано Кабінету Міністрів України розглянути можливість відповідних змін у законодавстві України.

Мінфін України зазначив, що реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з державного бюджету. Висновки щодо доцільності чи недоцільності його прийняття мають бути надані Мінекономіки України. **Комітет з питань бюджету** визначив, що законопроект не матиме прямого впливу на показники бюджету. У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно з законодавством.

Мін'юст України зауважив, що відповідно до законопроекту сезонний перехід часу на території України не здійснюватиметься, проте незрозумілий механізм реалізації цього положення в частині моменту його установлення та застосування на території України, що не враховує принципу юридичної визначеності та не забезпечує повноти правового регулювання пропонованих ним відносин, оскільки не встановлюється відповідний перехідний період.

МОН України в межах компетенції пропозицій до законопроекту немає, водночас зауважило, що оскільки на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна вживає необхідних заходів з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами Європейського Союзу та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС, міністерство вважає, що зміна порядку обчислення часу на території України повинна відбутися одночасно зі зміною порядку обчислення часу в Європейському Союзі.

Мінрегіон України зазначив, що порушені законопроектом питання не належить до компетенції міністерства.

Національна академія наук України вказала, що враховуючи задекларований курс України на входження до Європейського Союзу, прагнення українського народу бути частиною європейської родини, вважається за доцільне утриматися від прийняття рішення зараз і зробити це, коли країни ЄС приймуть рішення на законодавчому рівні щодо скасування запровадження літнього часу.

Але за потреби НАН України радить доопрацювати Закон України “Про обчислення часу в Україні” (реєстр. № 4201 від 09.10.2020), зокрема, врахувавши встановлення початку робочого дня о 8 годині або запровадження регіональних графіків початку робочого дня.

Також НАН України висловила низку інших зауважень, зокрема, у законопроекті недоцільно подавати визначення всіх загальновживаних термінів, таких, як календарний рік, місяць, доба та ін. Це стосується також визначення одиниць часу, які регламентуються Міжнародною системою одиниць. У проекті Закону недоцільно наводити дані про Службу єдиного часу і еталонних частот та державні еталони часу і частоти, робота яких регулюється Законом України “Про метрологію та метрологічну діяльність”.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій зазначає, що швидке встановлення в Україні порядку обчислення часу, який не буде узгодженим з державами, з якими країна підтримує тісні економічні стосунки, буде створювати зайні перешкоди. Оскільки Україною взято курс на євроінтеграцію, яким передбачається імплементація європейського законодавства, існуючий зараз на території України порядок обчислення часу узгоджується з практикою обчислення часу в ЄС, сприяє адаптації всього спектру міжнародних економічних, культурних та інших стосунків, максимально відповідає географічному положенню країни. Проте у ЄС уже кілька років готується прийняття остаточного рішення про скасування Директиви 2000/84/ЕС від 19.01.2001 про перехід на літній час. Країни ЄС готуються до цієї події, яка запланована до прийняття наступного року.

У зв’язку з цим питання оптимального використання світлої частини дня та зміна порядку обчислення часу потребують глибокого вивчення й аналізу на рівні

Уряду України, оскільки вказана Директива ЄС ймовірно буде скасована і кожна країна ЄС визначиться самостійно з цього питання, після чого будуть здійснені узгодження на рівні ЄС. Україні потрібно до цього часу теж мати свою позицію з цього питання та розпочати процес її узгодження.

Слушною на думку Комітету є позиція НАН України щодо необхідності максимального використання регіональних графіків робочого часу відповідно до Указу Президента України від 26 квітня 1995 року № 334/95 з можливими незначними його корективами щодо початку роботи органів державної влади.

Крім того, Комітет звертає увагу на те, що відповідно до п.п. 9 п. "а" та п.п. 4 п. "б" статті 30 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" до компетенції виконавчих органів сільських, селищних та міських рад належать власні (самоврядні) повноваження щодо встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування та делеговані повноваження щодо встановлення (за погодженням з власниками) зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності.

На засіданні підкомітету з питань науки та інновацій Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 01.12.2020 розглянуто законопроект реєстр. № 4201 від 09.10.2020 і прийнято рішення пропонувати Комітету рекомендувати Верховній Раді України за наслідками його розгляду в першому читанні направити на доопрацювання.

З урахуванням проведеного обговорення **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій** вирішив:

1. Рекомендувати головному комітету прийняти остаточне рішення з вищезазначеного законопроекту, враховуючи економічні показники та висновки експертного середовища.
2. Направити це Рішення та експертні висновки, зазначені в ньому, до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку, визначеного головним з підготовки даного законопроекту.
3. Контроль за виконанням цього Рішення покласти на Голову Комітету С.В. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак